

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

КУРСОВА РОБОТА

з лінгвістики

**на тему: КАТЕГОРІЯ ВІДМІНКА ТА ЗАСОБИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В
СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ**

Студентки 3 курсу групи Мла 05-20
Факультету германської філології і перекладу
Напряму підготовки 035 “Філологія”
Спеціальності Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

Сергієнко В.Г.

Керівник **Березенко В.М.**,

кандидат філологічних наук, доцент

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ЄКТС _____

м. Київ – 2023 р.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

COURSE PAPER

**The category of case and means of its realization in Modern
English and Ukrainian**

Viktoriia Serhiienko

Group MLa 05-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof. **VICTORIIA BEREZENKO**

PhD (Linguistics).

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ВІДМІНКІВ ІМЕННИКА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	8
1.1 Контрастивна граматики, її завдання та цілі	8
1.2 Типи мов за різними підходами (морфологічним, синтаксичним).....	9
1.3 Загальна характеристика будови сучасної англійської та української мов	10
1.4 Частини мов, класифікація.....	11
1.5 Іменник як частина мови та його категорії	13
1.6 Категорія відмінка та його значення.....	14
Висновки до Розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ ВІДМІНКА В АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	17
2.1 Відмінки в англійській мові, їх семантичні, формальні та функціональні ознаки	18
2.1.1 Відмінки іменника	19
2.1.1.1 Загальний відмінок	21
2.1.1.2 Присвійний відмінок	22
2.1.1.3 Проблема визначення відмінка в англійській мові	22
2.1.2 Відмінки в синтаксичних сполуках (фразі, реченні).....	24
2.2 Відмінки в українській мові: семантичні, формальні й функціональні ознаки у зіставленні з їхніми відповідниками в англійській мові	25
2.2.1 Називний відмінок	28
2.2.2 Родовий відмінок.....	29
2.2.3 Давальний відмінок	30
2.2.4 Знахідний відмінок	31
2.2.5 Орудний відмінок.....	32

2.2.6 Місцевий відмінок	34
2.2.7 Кличний відмінок.....	35
Висновки до розділу 2.....	36
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	38
РЕЗЮМЕ.....	Помилка! Закладку не визначено.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ	43

ВСТУП

Дана курсова робота присвячена вивченню відмінків іменника в сучасній англійській та українській мовах, дослідження котрих. Вивчення допоможе у вдосконаленні вмінь та навичок використання іноземної мови усно та письмово.

Вивчення мовних категорій та їх правильне використання є однією з ключових складових мовної компетентності. Відмінки іменника як одна з основних категорій синтаксичної структури є предметом дослідження для студентів філологічних спеціальностей. Однак, незважаючи на важливість цієї категорії її вивчення залишається актуальною проблемою для багатьох.

Предметом дослідження є категорія відмінка іменника в англійській та українській мовах.

Об'єктом дослідження є способи реалізації категорії відмінка в англійській та українській мовах у порівнянні.

Основна мета роботи – допомогти глибше зрозуміти теоретичні засади вивчення відмінків іменника, зробити порівняльний аналіз відмінкових систем української та англійської мов, а також дати практичні рекомендації щодо використання відмінків у різних типах текстів.

Зазначена вище мета передбачає виконання наступних **основних завдань** дослідження:

- дослідити концептуальні основи категорії відмінка;
- висвітлити схожості та відмінності у вживанні категорії відмінка в українській та англійській мовах;
- проаналізувати використання категорії відмінка у різних типах текстів.

Теоретична значущість роботи в тому, що зібраний матеріал може забезпечити глибше розуміння Теоретичних аспектів категорії відмінка та засобів її реалізації в сучасних англійській та українській мовах. Результати дослідження можуть стати важливим внеском у вивчення лінгвістичних особливостей цих мов.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що отримані результати можуть бути застосовані на практиці для покращення процесу вивчення англійської та української мов, а також для підвищення рівня викладання цих мов. Дослідження також може бути корисним для перекладачів, які працюють з англійською та українською мовами, оскільки воно дозволяє краще зрозуміти особливості, пов'язані з категорією відмінка.

Новизна роботи полягає в тому, що в дослідженні вивчаються сучасні особливості реалізації категорії відмінка в англійській та українській мовах, враховуючи сучасні тенденції та зміни в мовленні. Результати дослідження можуть бути корисними для подальших лінгвістичних досліджень в цій області.

Курсова робота складається з двох розділів, висновків до першого й другого розділів, загальних висновків, резюме, списку використаних джерел та списку ілюстративних джерел.

Вступ надає короткий опис теми роботи, об'єкта і предмета дослідження та його актуальність.

Розділ 1 «Теоретичні засади вивчення категорії відмінків іменника в сучасній англійській та українській мовах» зосереджений на цілях контрастивної граматики, загальній характеристиці структури англійської мови та української мови та класифікації частин мови.

Розділ 2 «Порівняльна характеристика категорії відмінка в англійській і українській мовах» містить огляд лінгвістичних теорій та

підходів до вивчення цієї категорії, порівняльний аналіз відмінкових систем української та англійської мов, а також огляд особливостей вживання відмінків в різних типах текстів.

У **Загальних висновках** окреслені результати теоретичного та практичного дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЙ ВІДМІНКІВ ІМЕННИКА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1 Контрастивна граматики, її завдання та цілі

Контрастивна граматики – це наукова дисципліна, яка займається порівняльним аналізом граматики різних мов з метою виявлення аналогій та відмінностей у їх структурі. **Основна мета** контрастивної граматики полягає в тому, щоб з'ясувати, які особливості мовної системи однієї мови можуть бути перенесені до іншої мови, а які особливості є виключно характерними для даної мови (Корунець, 2004, с. 13).

Одним з **головних завдань** контрастивної граматики є встановлення відповідностей та відмінностей у структурі граматичних категорій в різних мовах. Це дозволяє з'ясувати, які елементи мови відповідають один одному, а які елементи не мають аналогів у мові-компаративі. Наприклад, порівняння відмінкових систем української та англійської мов дозволяє виявити суттєві відмінності у способі вираження відмінків іменника. Українська мова має сім відмінків, в той час як англійська мова лише два (Корунець, 2004, с. 17).

Українська мова має різні типи роду іменників, такі як чоловічий, жіночий та середній рід, тоді як англійська мова не має роду. Тому носії української мови можуть мати труднощі при вивченні англійської мови, де рід як категорія не існує.

Іншою важливою метою контрастивної граматики є виявлення проблем, які можуть виникнути при перекладі текстів з однієї мови на іншу через відмінності у граматичних структурах. Наприклад, українська мова має свої особливості у використанні часових форм, що може спричинити помилки при перекладі англійською мовою, де часові форми використовуються інакше.

Контрастивна граматики також допомагає у вивченні іноземних мов, оскільки дозволяє зрозуміти суттєві відмінності у граматиці та використанні певних граматичних структур. Наприклад, відмінність між герундієм та інфінітивом в англійській мові може бути складною для носіїв мови, де немає такої різниці. Завдяки контрастивній граматиці можна виявити такі проблеми та розробити методики навчання, які допоможуть краще засвоїти іншомовну граматику (Селіванова, 2006, с. 443).

1.2 Типи мов за різними підходами (морфологічним, синтаксичним)

За морфологічним підходом до класифікації мов можна виділити наступні типи:

Англійська мова:

- Аналітична мова – це мова, у якій морфологічні форми відносно прості та більшість граматичної інформації передається за допомогою слів, речень та контексту.
- Нуль-морфемна мова – це мова, у якій певні морфологічні форми відсутні. Наприклад, в англійській мові немає закінчень для числа чи роду іменників (Левицький, 2008, с. 98-99).

Українська мова:

- Синтетична мова – це мова, у якій граматична інформація передається за допомогою морфологічних форм.
- Флексійна мова – це мова, у якій морфеми змінюють свою форму, щоб виражати граматичні категорії (Горпинич, 2004, с. 17-19).

За синтаксичним підходом до класифікації мов можна виділити наступні типи:

Англійська мова:

- Фразова мова – мова, у якій речення будуються з фраз, які можуть бути змінювані та залежати одна від іншої.

- Порядкова мова – мова, у якій порядок слів у реченні є важливим для вираження смислу (Левицький, 2008, с. 98-99).

Українська мова:

- Фразова мова – мова, у якій речення будуються з фраз, які можуть бути змінювані та залежати одна від іншої

- Гнучка мова – мова, у якій слова можуть змінюватися за допомогою відмінювання та сполучення з іншими словами у фразу для вираження граматичних категорій (Горпинич, 2004, с. 17-19).

Звичайно, це не є повним списком класифікацій за морфологічним та синтаксичним підходами, однак це надає можливість порівняти різні типи мов, зокрема англійську та українську.

1.3 Загальна характеристика будови сучасної англійської та української мов

Загальна характеристика будови сучасної англійської та української мов полягає у тому, що обидві мови належать до індоєвропейської мовної родини, вони мають складну морфологію та синтаксис.

Проте, є деякі відмінності у будові між цими двома мовами. Англійська мова має значну кількість слів, які виражені різними частинами мови: дієсловами, іменниками, прикметниками тощо. Граматичні категорії іменникових частин значно спрощені, що дозволяє легше зрозуміти систему мови в цілому.

Українська мова, з іншого боку, має багато форм слів, які залежать від різних граматичних категорій, таких як рід, число та відмінок. Крім того, вона має складну систему дієслівних форм, що дозволяє точніше виражати часові відношення та значення дії (Степаненко, 2019, с.141).

Також варто відзначити, що українська мова має більш гнучкий синтаксис, що дозволяє більш різноманітно будувати речення та виражати різні

значення за допомогою словосполучень та різних відмінкових форм слів. Англійська мова, натомість, має більш жорсткий синтаксис, що дозволяє легше розуміти структуру речень та забезпечує більш точну інформацію про порядок слів у реченні (Randolph, 1985, p. 801).

Ще одна важлива відмінність полягає у тому, що англійська мова має значно менше граматичних відмінків, ніж українська. Англійська мова використовує лише одну форму присвійного прикметника (утворену від іменника) – 's (Huddleston, 2002, p. 1595). Українська мова має сім відмінків іменників, тоді як англійська мова має тільки два. Окрім того, українська має різні форми присвійних прикметників залежно від роду та числа.

Українська мова також має більше фонетичних та орфографічних правил, ніж англійська мова. Українська мова має довільну кількість м'яких знаків у словах, що змінює їх вимову та написання. Англійська мова має більше неправильних дієслів та слів, які вживаються поза правилами, що може призвести до плутанини в мовленні.

Отже, хоча англійська та українська мови мають деякі спільні риси, вони також відрізняються в багатьох аспектах будови та граматики. Англійська мова має більш жорсткий синтаксис, що робить її більш ефективною для комунікації та спілкування, особливо для людей, які вивчають англійську як іноземну мову. Однак, українська мова дозволяє більш точно та образно виражати думки та почуття, що робить її дуже ефективною для літературних творів та поезій.

1.4 Частини мов, класифікація

Розділ курсової роботи, присвячений дослідженню частин мов та класифікації української та англійської мов, має на меті вивчення основних лінгвістичних категорій, які формують граматику та синтаксис цих мов.

У процесі дослідження можна звернутися до історичного аспекту розвитку цих мов, дослідити роль індоєвропейської мовної родини та інших

мовних впливів у становленні сучасної граматики та лексики. Окрім того, українську та англійську мови можна порівняти з іншими мовами, які належать до різних мовних родин, та проаналізувати їх відмінності та схожості.

Важливим аспектом дослідження може стати класифікація частин мов та їх взаємозв'язок у мовній системі. Наприклад, доречно розглянути категорії іменника, дієслова, прикметника, займенника, прийменника, сполучника та частки, їхні особливості та функції у різних мовних контекстах.

У цих двох мовах є три найбільш поширені частини мови: іменник, дієслово та прикметник. Іменник – це частина мови, яка позначає назву предмета, явища, місця, часу або ідеї. В українській мові іменники мають рід, число та відмінок. У англійській мові іменники не змінюються у відповідності до роду та відмінку, але змінюють написання та звучання при використанні однини та множини (Левицький, 2008, с. 107).

Дієслово – це частина мови, яка позначає дію або стан. Українська мова має складну систему дієслівних форм, яка включає час, особу та число. Англійська мова має менш складну систему дієслівних форм, але має два види дієслів минулого часу – правильні та неправильні, що робить її унікальною в порівнянні з багатьма іншими мовами (Huddleston, 2002, р. 74).

Прикметник – це частина мови, яка описує характеристики і властивості іменника – наприклад, колір, розмір, форму, стан, належність. Прикметники відповідають на запитання «який?», «яка?», «яке?», «які?», «чий?», «чия?», «чий?». Прикметники в українській та англійській мовах використовуються для опису різних характеристик речей, людей, місць та подій (Загнітко, 2012, с. 130).

Одна з відмінностей полягає в тому, що українські прикметники змінюються за родами, числами та відмінками, що дозволяє точніше виразити значення. Наприклад, український прикметник «великий» має чотири форми –

великий, велика, велике, великі – в залежності від того, на який рід, число та відмінок він посилається (Мартинюк, 2007, с. 25).

У свою чергу, англійські прикметники не змінюються за числами та відмінками, хоча деякі прикметники можуть мати порівняльну та найвищу ступені порівняння. Наприклад, прикметник «маленький» у англійській мові залишається без змін відносно чисел та відмінків, але може мати ступені порівняння «менший» та «найменший».

В українській мові категорії прикметника найчастіше збігаються із категоріями іменника, що його описують. Обидві дозволяють використання прикметників як іменників, що може призвести до зміни їх ролі в реченні (Горпинич, 2004, с. 94).

Ці відмінності роблять українську та англійську мови унікальними, окреслюючи їхні можливості. Порівняння прикметників у цих мовах допомагає розуміти їх використання та роль у реченні, а також розвивати вміння ефективно спілкуватись на різних мовах.

1.5 Іменник як частина мови та його категорії

Іменник є однією з основних частин мови, яка використовується для позначення імені предмета, явища, стану тощо. Українська та англійська мови мають різні категорії іменників та їх відмінювання, які необхідно детальніше розглянути.

В українській мові є сім відмінків: називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий та кличний. Їхня функція і розташування у реченні відрізняється. Наприклад, називний відмінок використовується для позначення імені предмета чи явища, родовий – для вираження належності, давальний – для вираження адресата або користувача, знахідний – для позначення об'єкта дії, орудний – для вираження засобу дії, місцевий – для вираження місця перебування.

Також українська мова має категорії роду та числа. За родом іменники поділяються на чоловічий, жіночий та середній, а за числом – на однину та множину. Крім того, іменники змінюються за категорією відмінку, про що було згадано вище.

У свою чергу англійська мова має менш складну систему відмінювання іменників. Іменники в англійській мові не змінюються у відповідності до відмінків, але змінюються за числом – однина і множина. Також в англійській мові є певні іменники, які не мають форми множини – наприклад, слова «*advice*» та «*information*» (Quirk, 1985, с. 249).

Іменники в обох мовах мають свої категорії, які відрізняють їх за певними ознаками. Різниця полягає у складності систем категорії відмінка, яка є більш розвиненою в українській мові.

1.6 Категорія відмінка та його значення

В українській та англійській мовах відмінок є однією з головних категорій іменників. Відмінок вказує на синтаксичну роль іменника в реченні, а також на його граматичну форму в залежності від контексту.

Називний відмінок використовується для позначення підмета речення, родовий – для вказування на належність предмета до певного роду, давальний – для вираження адресата, на якого направлена дія, знахідний – для позначення предмета, що підлягає дії, орудний – для вираження засобу або інструменту, а місцевий – для вказівки на місцеперебування.

У англійській мові немає такої розгалуженої системи відмінювання. У деяких випадках, якщо потрібно вказати синтаксичну роль іменника, використовуються прийменники та інші засоби вираження. Наприклад, для позначення підмета речення використовується загальна форма іменника в однині, а для вказівки на належність – апостроф та *s* (англійський присвійний відмінок) (Biber, 1999, р. 79).

Отже, відмінок є важливою граматичною категорією в українській мові, в той час як у англійській мові ця категорія замінена іншими засобами вираження. Одним з найважливіших факторів вивчення відмінка є практика. Необхідно багато практикуватися в використанні відмінків іменників, щоб охопити різні випадки та винятки. Також корисно виконувати різноманітні вправи та розглядати приклади використання відмінка, щоб зрозуміти їхню роль у контексті.

Висновки до Розділу 1

Висновки до розділу курсової роботи про теоретичні засади вивчення відмінків іменника в сучасній англійській та українській мовах наступні:

1. Відмінок іменника є однією з найважливіших категорій граматики в англійській та українській мовах.
2. Українська мова має більш складну систему відмінювання іменників, ніж англійська мова. Українська має сім відмінків, тоді як англійська має тільки два відмінки – загальний та присвійний.
3. У сучасній англійській мові відмінок іменника використовується дуже обмежено порівняно з українською мовою. У більшості випадків форму слова з відмінком можна виключити, і роль відмінка відіграє контекст або прийменник, який його супроводжує.
4. У сучасній українській мові відмінок іменника є дуже важливим для формування значення слова та граматичної правильності речення. Його правильне використання відіграє суттєву роль у сприйнятті тексту та його змісту.
5. Вивчення відмінка іменника є важливим елементом вивчення граматики англійської та української мов. Знання характеристик відмінків є необхідним для ефективного вивчення та використання мови у письмі та усному мовленні.

6. Відмінок іменника є важливою категорією граматики в англійській та українській мовах, але використання цієї категорії в обох мовах відрізняється. Українська мова має більш складну систему відмінювання іменників, що вимагає від студента більшої уваги та часу для її вивчення. В англійській мові категорія відмінка дуже спрощена, проте все ж необхідно бути знайомим із різними аспектами їхнього вживання для правильної побудови речень та текстів.

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ ВІДМІНКА В АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Категорія відмінка іменника є важливою складовою граматики як англійської, так і української мов. Однак, системи відмінювання в цих мовах відрізняються за кількісними та якісними ознаками.

Відмінок в англійській мові обмежений та використовується для позначення синтаксичних функцій, таких як підмет, додаток, присудок та ін. Таким чином, в англійській мові відмінок не відображає відносини між іменниками у реченні.

Українська мова має більш складну систему відмінювання, що включає сім відмінків – називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий та кличний. Відмінок в українській мові використовується для позначення не лише синтаксичних функцій, але й граматичних ознак іменників, таких як рід, число, відмінок, що відображають відношення між іменниками у реченні.

У використанні відмінка є відмінності і в позначенні множини. Українська мова змінює множинні закінчення іменників в залежності від відмінку. В англійській мові форма множини іменників найчастіше позначається за допомогою закінчень *-s* або *-es* (Murphy, 2012, с. 138).

Отже, можна зробити висновок, що категорія відмінку в українській мові має більш складну систему та відображає відношення між іменниками у реченні, тоді як в англійській мові вона є більш обмеженою та використовується для позначення синтаксичних функцій.

Важливо зазначити, що в українській мові категорія відмінку використовується значно частіше, ніж в англійській, і має велике значення для збагачення мовного словника. Використання правильного відмінку може змінювати зміст речення та надавати йому додаткових відтінків.

З іншого боку, англійська мова має свої переваги у тому, що її граматику є досить простою та логічною, що робить її легкою для вивчення та сприяє швидкому формуванню базового рівня мовленнєвих навичок.

Таким чином, категорія відмінка в англійській та українській мовах охоплює різні синтаксичні та морфологічні аспекти, а використання цієї категорії має різне значення в цих мовах.

2.1 Відмінки в англійській мові, їх семантичні, формальні та функціональні ознаки

Відмінкова система в англійській мові практично відсутня, що робить її значно менш складною з граматичної точки зору порівняно з українською мовою. Проте деякі формальні ознаки, такі як закінчення деяких іменників у множині та деяких особливих випадках в однині, можуть вказувати на їх синтаксичну функцію в реченні.

Наприклад, формальні закінчення *-s* або *-es* вказують на множину деяких іменників, наприклад, *cats* (коти), або на третю особу однини в теперішньому простому часі дієслів, наприклад, *walks* (він/вона/воно ходить). Про синтаксичну роль іменників, які мають однакову форму однини і множини, ми можемо дізнатися із контексту – наприклад, *sheep* (вівця). може використовуватись як підмет або додаток, а також в означенні власності, наприклад, *the sheep's wool* (овеча вовна) (Кочерган, 2006, с. 272).

Функціональна роль іменників в реченні в англійській мові позначається за допомогою порядку слів та прийменників. Наприклад, підмет зазвичай стоїть перед дієсловом, а додаток – після нього. Також існують певні прийменники, які вказують на синтаксичну функцію іменників у реченні, наприклад, *for* (для) перед додатком (Гладка, 2019, с. 75).

Ознаки, які позначають семантичні відтінки в англійській мові, включають вживання деяких іменників у відмінковій формі в особливих

випадках, наприклад, Genitive Case (присвійний відмінок) для позначення приналежності, наприклад, *John's book* (книга Джона).

Незважаючи на те, в англійській мові немає чіткої відмінкової системи, формальні ознаки та прийменники можуть вказувати на функціональну роль іменників у реченні. Семантичні відтінки можуть бути виражені за допомогою відмінкових форм іменників у деяких випадках.

Наприклад, іменник *people* вживається в множині без будь-яких змін: «*These people are friendly.*» Іменники зазвичай мають присвійну відмінкову форму в однині та множині, як-от: «*girl's book*» – «книжка дівчини» або «*girls' books*» – «книжки дівчат» (Корунець, 2004, с. 179).

Отже, категорія відмінка в англійській мові має кілька ознак, які можна окреслити, аналізуючи граматичну форму іменника та наявність прийменників.

2.1.1 Відмінки іменника. У англійській мові є два числа: однина (*singular*) і множина (*plural*). Іменники зазвичай змінюють свою форму залежно від числа, крім деяких винятків. Нижче наведено відмінки іменників у англійській мові:

Однина:

- Загальний (називний) відмінок (*Nominative Case*) – використовується для позначення підмета або додатка в реченні: «*cat*» (кіт), «*child*» (дитина), «*friend*» (друг).
- Присвійний відмінок (*Genitive Case*) – використовується для позначення власності, належності або походження: «*cat's*» (кота), «*child's*» (дитини), «*friend's*» (друга) (Тарасенко, 2006, с. 70)
- Знахідний відмінок (*Accusative Case*) – формальний, сучасні лінгвісти зазвичай не виокремлюють його окремо, адже морфологічно він має ту саму форму, що і загальний відмінок (*Nominative Case*). Використовується для позначення прямого додатка в реченні:

«*He blinked and stared at the cat*» (Він кліпнув і витріщився на кота) (Rowling, 1998, с. 3);

«*Did you bring me a book?*» (Ти приніс мені книгу?) (Lee, 1998, с. 126). Особові займенники зберегли цю форму в сучасній англійській мові: «*me*» (мене), «*him*» (його), «*her*» (її).

Множина:

- Загальний (називний) відмінок (Nominative Case). використовується для позначення підмета або додатка в реченні: «*cats*» (коти), «*children*» (діти), «*friends*» (друзі).

- Присвійний відмінок (Genitive Case) використовується для позначення власності, належності або походження: «*cats'*» (котів), «*children's*» (дітей), «*friends'*» (друзів).

- Знахідний відмінок (Accusative Case), як було зазначено вище, має форму загального відмінка і використовується для позначення прямого додатка в реченні:

«*The old man could see the other boats*» (Старий чоловік міг бачити й інші човни) (Hemingway, 1952, с. 35);

«*I read a lot of classical books*» (Я прочитав багато класичних книг) (Salinger, 1951, с. 25).

Особові займенники множини у знахідному відмінку виражаються наступним чином: «*us*» (нас). та «*them*» (їх).

Також є іменники, які не змінюють своєї форми відносно числа. Наприклад, слова, що вказують на назви наук, мов, грошей: «*mathematics*» (математика), «*news*» (новини), «*money*» (гроші), «*information*» (інформація). До цієї категорії також належать іменники, що позначають речовини, які розглядаються як один цілісний об'єкт: «*water*» – «вода», «*air*» – «повітря», «*sand*» – «пісок» тощо. Такі іменники мають лише відмінкові форми однини (Collins, 2014, р. 31, 1362, 1720).

Деякі іменники можуть мати однакову форму як в однині, так і в множині, наприклад: «*deer*» (олень – олені), «*sheep*» (вівця – вівці), «*fish*» (риба – риби). У такому випадку відмінки однини і множини збігаються.

Крім того, деякі іменники мають особливості в зміні форми в залежності від відмінку. Наприклад, іменники, що закінчуються на *-s*, *-sh*, *-ch*, *-x*, *-z* у формі множини отримують закінчення *-es*: «*bus*» (автобус) – «*buses*» (автобуси), «*brush*» (щітка) – «*brushes*» (щітки), «*watch*» (годинник) – «*watches*» (годинники) (Гладуш, 2019, с. 25).

Розуміння відмінків іменників є важливою частиною вивчення англійської мови, оскільки вони впливають на доречне вживання іменників в реченнях та правильне визначення їхньої синтаксичної функції.

2.1.1.1 Загальний відмінок. Загальний відмінок в англійській мові використовується для позначення іменника без відмінкового закінчення, тобто в невизначеній формі. Це та форма іменника, яку зазвичай можна знайти в словниках.

Наприклад, для іменника «*cat*» (кіт). загальний відмінок буде «*cat*», для іменника «*face*» (обличчя) – «*face*». Загальний відмінок використовується, коли ми говоримо про іменник у загальному сенсі, не вказуючи на його кількість, рід або відмінок.

Наприклад, у реченні «*A cat is a pet*» (Кіт – це домашній улюбленець). іменник «*cat*» вжито в загальному відмінку, оскільки йдеться про котів загалом, а не про конкретного kota (Жлуктенко, 1960, с. 45).

Також загальний відмінок використовується для утворення різних частин мови, наприклад, дієслівного іменника або герундія. Наприклад, «*Flying would be starting on Thursday*» (Rowling, 1998, с.143). – (Польоти мали розпочатися у четвер.) У цьому реченні «*flying*» виступає як герундій, котрий відсутній в українській мові, утворений від дієслова «*to fly*».

Отже, загальний відмінок використовується тоді, коли іменник виражає підмет у реченні.

2.1.1.2 Присвійний відмінок. Присвійний відмінок в англійській мові використовується для позначення належності або власності іменника до конкретної особи, тварини, місця, організації або речі. Крім того, він демонструє зв'язок між людьми, а також особисті якості людини.

У більшості випадків присвійний відмінок утворюється за допомогою апострофа та додавання *-s* до кінця іменника в однині.

Наприклад:

- *The cat's tail* (хвіст kota).
- *John's sister* (сестра Джона).
- *Mother's scarf* (шарф мамі).
- *Child's room* (кімната дитини) (Karamysheva, 2012, с. 29)

У разі, якщо іменник у формі множини закінчується на *-s* або *-es*, присвійний відмінок утворюється шляхом додавання апострофа та до закінчення іменника у множині.

Наприклад:

- *The cats' tails* (хвости кішок).
- *The students' books* (книги студентів).
- *Boys' shoes* (черевики хлопців).

Присвійний відмінок використовується для позначення відносини між людьми або предметами. Наприклад, «*Harry could see Ron's brothers*» (Гаррі бачив братів Рона) (Rowling, 1998, с. 119) – у цьому реченні присвійний відмінок вказує на відносини між людьми – Роном і братами. Інший приклад – «*Walter's father was one of Atticus's clients*» (Батько Уолтера був одним з клієнтів Аттікуса) (Lee, 1998, с. 23).

2.1.1.3 Проблема визначення відмінка в англійській мові. Проблема визначення відмінка в англійській мові полягає у тому, що англійська мова має

дуже обмежену систему відмінювання слів у порівнянні з іншими мовами. У англійській мові існує два числа: однина та множина і три відмінки: називний, родовий та знахідний (=об'єктний) (для особових займенників).

Більшість іменників в англійській мові не змінюють своєї форми, крім випадків відмінювання за числами та присвійного відмінка. Наприклад, слово «*book*» (книга). залишається незмінним незалежно від того, в якому відмінку його вживають.

Однак, в деяких випадках можна визначити відмінок слова за допомогою його форми. Наприклад, деякі займенники мають різні форми для відмінків. Наприклад, займенник «*he*» має форми «*he*» (Називний відмінок), «*him*» (Об'єктний відмінок) та «*his*» (Присвійний відмінок). Аналогічно займенник «*she*» має форми «*she*», «*her*» та «*her*».

Загалом, для визначення відмінка слова в англійській мові потрібно вивчити правила відмінювання займенників та деяких іменників, а також використовувати контекст речення, щоб зрозуміти, в якому відмінку потрібно вживати слово.

Слід зазначити, що найкращим способом навчитися визначати відмінок в англійській мові є вивчення прикладів. Ось кілька речень, які демонструють використання різних відмінків:

- Називний відмінок: «*They walked up the road together*» (Вони йшли по дорозі разом) (Hemingway, 1952, с. 16).
- Об'єктний відмінок: «*Jim and I had never seen him*» (Джим і я ніколи не бачили його) (Lee, 1998, с.13).
- Присвійний відмінок: «*It was Harry's eleventh birthday*» (Це був одинадцятий день народження Гаррі) (Rowling, 1998, с. 43).

Форма особових займенників форма слів може змінюватися для вказівки на відмінок:

- Займенник «*he*»:

«*He was tall, thin, and very old*» (Він був високий, худий і дуже старий) (Rowling, 1998, с. 8) – Називний відмінок;

«*I wanted to stop him*» (Я хотів зупинити його) (Salinger, 1951, с. 16). – Об'єктний відмінок;

«*His hands had the deep-creased scars*» (На його руках були глибокі шрами) (Hemingway, 1952, с. 10) – Присвійний відмінок.

- Займенник «*they*»:

«*They are just and loyal*» (Вони справедливі та віддані) (Rowling, 1998, с. 118) – Називний відмінок;

«*We were never tempted to break them*» (У нас ніколи не було спокуси зламати їх) (Lee, 1998, с. 11) – Об'єктний відмінок;

«*Their interest touched me*» (Їхній інтерес мене зворушив) (Fitzgerald, 1925, с. 23) – Присвійний відмінок.

2.1.2 Відмінки в синтаксичних сполуках (фразі, реченні). В англійській мові відмінки використовуються не тільки для визначення форми окремих слів, але і для вираження взаємодії слів у різних синтаксичних сполученнях. Ось деякі приклади використання відмінків у фразах та реченнях:

1. «*She gave the money to Dill*» (Вона дала гроші Ділу) (Lee, 1998, с. 12). У цьому реченні «*Dill*» є іменником, який вказує на отримувача грошей. Тут ми використовуємо загальний відмінок для позначення основного іменника, який виступає додатком у реченні та відповідає на питання «кому?». Загальний відмінок також використовується для позначення підмета в реченні (*she* – відповідає на питання «хто?»).

2. «*You're looking for your initials on the door*» (Ти шукаєш свої ініціали на дверях) (Salinger, 1951, с. 219). У цьому реченні «*initials*» є іменником множини у знахідному відмінку, який вказує на об'єкт, на який спрямований пошук. Знахідний відмінок виражений за допомогою

прийменника «for», що є типовим засобом вираження відмінка в англійській мові.

3. «*Have you yourself communicated with them?*» (Ви самі з ними спілкувалися?) (Salinger, 1951, с. 13). Займенник «them» вжитий у родовому відмінку множини – на це нам вказує прийменник «with».

Аналізуючи подані вище речення, варто відзначити роль прийменників у вираженні категорії відмінка в англійській мові. Англійська мова є аналітичною – граматичні відношення у ній виражаються за допомогою прийменників, артиклів, допоміжних дієслів та сталого порядку слів у реченні. Наявність або відсутність прийменників може повністю змінити відмінкові відношення у реченні, а отже і саму семантику речення.

2.2 Відмінки в українській мові: семантичні, формальні й функціональні ознаки у зіставленні з їхніми відповідниками в англійській мові

Семантичні, формальні та функціональні ознаки – це три основних типи характеристик, які використовуються в лінгвістиці для порівняння слів або мовних конструкцій. Нижче надано опис кожного із типів ознак, а також їхні відповідники в англійській мові.

Семантичні ознаки вказують на значення слова або мовної конструкції. Ці ознаки описують, що саме виражається за допомогою цього слова чи конструкції. Серед семантичних ознак можуть бути такі характеристики, як категорії часу, кількості, особи, наявності чи відсутності дії, та інші. Наприклад, у слові «кіт» семантична ознака – тварина, а у слові «біжить» – дія.

У англійській мові поняття «семантичні ознаки» має еквівалент – «**semantic features**». Наприклад, для слова «*cat*» семантичні ознаки можуть бути: *animal, four-legged, furry, domestic* тощо, а для слова «*run*» – дія, час (*present, past, future*), кількість (*singular, plural*). тощо.

Формальні ознаки – це характеристики, які вказують на форму слова або мовної конструкції. Ці ознаки описують, як саме виражається це слово або конструкція в усній мові або на письмі. Формальними ознаками можуть бути такі характеристики, як граматичні закінчення, рід, число, відмінювання, прийменники, сполучники та інші. Наприклад, у слові «*cat*» формальна ознака – це число та відмінок, а у слові «*run*» – форма дієслова у теперішньому часі. У англійській мові формальні ознаки називаються «**formal features**». Наприклад, для слова «*cats*» формальні ознаки можуть бути: число (множина), закінчення (-*s*). тощо, а для слова «*running*» – форма дієприкметника (Present Participle), закінчення (-*ing*).

Функціональні ознаки – це характеристики, які вказують на місце слова або мовної конструкції в контексті та її функцію в мовленні. Ці ознаки описують, яку роль виконує це слово або конструкція у реченні чи тексті.

Функціональними ознаками можуть бути такі характеристики, як частини мови, синтаксична роль, зв'язки з іншими словами в реченні та інші. Наприклад, у реченні «*Cat is playing with a ball*» функціональна ознака слова «*cat*» – це підмет, а для слова «*a*» у тому ж реченні – це артикль. У реченні «*I saw him in a restaurant*» функціональна ознака слова «*him*» – це знахідний відмінок. В англійській мові функціональні ознаки мають назву «**functional features**».

Українська мова, подібно до більшості інших мов, має різні відмінки, які відповідають різним семантичним, формальним і функціональним категоріям. В англійській мові відмінки практично не існують, але є деякі елементи, які можуть бути використані для вираження схожих концепцій. Нижче наведені основні відмінки в українській мові та їхні відповідники в англійській мові:

Називний відмінок (Nominative case). використовується для позначення підмета (іменника, який виконує дію в реченні). В англійській мові називний відмінок не має окремої форми; часто використовуються займенники для позначення підмета речення.

Родовий відмінок (Genitive case): ця форма використовується для позначення власності, приналежності, походження або зв'язків між іменниками. В українській мові іменники родового відмінку відповідають на питання «кого?» «чого?». У англійській мові родовий відмінок виражається за допомогою апострофа та -s або слова «*of*». Наприклад, «*the back of the chair*» – «спинка стільця» (Верба, 2006, с. 127).

Давальний відмінок (Dative case): ця форма використовується для позначення отримувача або адресата дії в реченні, відповідає на питання «кому?», «чому?». У англійській мові давальний відмінок виражається за допомогою передачі допоміжного слова «*to*». Наприклад, «*Who's writing to me?*» – «Хто мені пише?» (Rowling, 1998, с. 36).

Знахідний відмінок (Accusative case): ця форма використовується для позначення об'єкта дії в реченні. Питання – «кого?» «чого?». Як зазначалося вище, в англійській мові знахідний відмінок зазвичай не відрізняється від називного, за винятком вживання особових займенників «*him*», «*her*», «*it*», «*them*» для позначення об'єкта дії. Наприклад, «*We saw him coming from town with a magazine in his hand*» – «Ми бачили, як він ішов з міста з журналом у руці» (Lee, 1998, с. 16).

Орудний відмінок (Instrumental case): ця форма використовується для позначення засобу, за допомогою якого відбувається дія в реченні. Орудний відмінок дає відповідь на питання «ким?», «чим?». В англійській мові відсутня окрема форма орудного відмінка, але можна використовувати передачу значення засобу за допомогою прийменника «*with*». Наприклад, «*This one was scratched on with a knife*» – «Цей був надряпаний ножем» (Salinger, 1951, с. 262).

Місцевий відмінок (Locative case): ця форма використовується для позначення місця перебування іменника. У англійській мові він не має окремої форми, але можна виражати значення місця за допомогою прийменника «*in*», «*on*», «*at*» тощо. Наприклад, «*As though he needs reminding of that on his first day*»

at school» – «Ніби йому потрібне нагадування про це в перший день у школі» (Rowling, 1998, с. 97).

Кличний відмінок (Vocative case) вживається для звертання до іменника або адресата в реченні. У англійській мові зазвичай кличний відмінок не виражається окремою формою; замість цього використовуються окличні слова або фрази, що відокремлюються комами від інших членів речення. Наприклад:

- «Oh, Mom, can I go on the train and see him!» («О, мамо, я можу піти до потяга і побачити його!») (Rowling, 1998, с. 97);
- «You can just take that back, boy!» («Ти можеш просто забрати це, хлопче!») (Lee, 1998, 77).

Українські відмінки мають суттєві та формальні відмінності, які не мають прямої відповідності в англійській мові. Наприклад, український давальний відмінок використовується не тільки для вираження адресата дії, але і для позначення часу та причини. Однак обидві мови мають свої специфічні способи вираження конкретних семантичних відношень.

2.2.1 Називний відмінок. Називний відмінок – це форма іменника, яка використовується для позначення підмета або додатка в реченні. Український називний відмінок має наступні семантичні, формальні й функціональні ознаки:

- Семантичні ознаки: називний відмінок відповідає на питання «хто?» або «що?» і вказує на іменник, який є підметом у реченні.
- Формальні ознаки: називний відмінок відмінюється за числами (однина та множина). та родами (чоловічий, жіночий та середній).
- Функціональні ознаки: називний відмінок виконує роль підмета у реченні і зазвичай стоїть на початку речення. Наприклад, у реченні «*Дівчина не ховала свого захвату*» (Підмогильний, 1929, с. 9) слово «*дівчина*» є іменником у називному відмінку, який виступає в ролі підмета.

У англійській мові еквівалентом називного відмінка є загальний відмінок, який також має семантичні, формальні й функціональні ознаки. Він відповідає на питання «хто?» або «що?» і зазвичай використовується як підмет або додаток у реченні. Наприклад, у реченні «*The boy carried the wooden box*» (Hemingway, 1952, с. 15) слово «*boy*» є іменником у називному відмінку, який виступає в ролі підмета. В англійській мові загальний відмінок не відмінюється за родами, але він відмінюється за числами (однина та множина).

2.2.2 Родовий відмінок. Родовий відмінок в українській мові відповідає на питання «кого?» або «чого?» і використовується для вираження різновидів означальних відношень. Він відмінюється за родами (чоловічий, жіночий, середній). та числами (однина, множина). Наприклад, у реченні «*Я чую спів дівчини*» іменник «*дівчина*» вжито у родовому відмінку однини жіночого роду.

Семантичні ознаки родового відмінку в українській мові відображають належність предмету до певного роду (чоловічого, жіночого, середнього). Це означає, що при вживанні іменника у родовому відмінку ми можемо встановити його рід.

Формальні ознаки родового відмінку в українській мові включають зміну закінчення іменника, залежно від його роду та числа. Наприклад, у множині родовий відмінок чоловічого роду закінчується на *-ів*, у жіночого – *-і* та *-ї*, у середнього – *-а* та *-у* (Горпинич, 2004, с. 17).

Функціональні ознаки родового відмінку в українській мові включають використання його для вираження належності. Родовий відмінок може використовуватись як іменник у підметі або у прямому додатку в реченні.

В англійській мові присвійний відмінок, який є відповідником українського родового, відповідає на питання «чий?» або «кого?» та вказує на належність або походження іменника. Формально у присвійному відмінку іменник зазвичай відмінюється за допомогою апострофа та букви «*s*».

Наприклад, у реченні «*Jem's voice was flat*» (Lee, 1998, с. 60). іменник «*Jem's*» знаходиться у присвійному відмінку, що демонструє зв'язки між людиною і явищем. У реченні «*The boat moved against the blue cool limit of the sky*» (Fitzgerald, 1925, с. 152). іменник «*sky*» використовується у присвійному відмінку для показу походження кольору неба. Тут за ознаку приналежності відповідає прийменник «*of*».

У багатьох випадках замість відмінювання іменника у родовому відмінку може бути використано закінчення або фраза з прийменником «*of*» (Leech, 1994, с. 42)

2.2.3 Давальний відмінок. Давальний відмінок в українській мові використовується для вираження одержувача, адресата, користувача, реципієнта чи кому-небудь, хто є в першій або другій особі, а також для вираження зв'язку між іменниками.

1. Семантичні ознаки:

- Відмінює іменник, який є адресатом, одержувачем, користувачем, реципієнтом чи кому-небудь, хто є в першій або другій особі.
- Використовується для вираження дії давання або передачі чогось від однієї персони до іншої.

2. Формальні ознаки:

- У називному відмінку множини закінчення *-и* змінюється на *-ам* (*-ям*).
- У всіх інших відмінках закінчення *-у* змінюється на *-і* (*-ї*).

3. Функціональні ознаки:

- Використовується для вираження адресата, одержувача, користувача, реципієнта чи кому-небудь, хто є в першій або другій особі.

- Використовується для вираження зв'язку між іменниками, наприклад, дії давання або передачі.

Наприклад, у реченні «Він чудово вмів би допомогти селянинові» (Підмогильний, 1929, с.7) іменник «селянинові» стоїть у давальному відмінку, оскільки він виражає одержувача, і закінчується на *-і*, яке є формальною ознакою цього відмінка. Функціональною ознакою є те, що іменник у давальному відмінку виконує роль додатка у реченні, а семантичною ознакою є вираження реципієнта дії.

2.2.4 Знахідний відмінок. Знахідний відмінок – це форма, що використовується для позначення об'єкта дії в реченні. Знахідний відмінок української та англійської мов є одним з найбільш важливих відмінкових форм. В українській мові відповідає на запитання «кого?», «що?». Виражає об'єкт, що зазнає прямої дії з боку суб'єкта: *Вона наносила повнісіньку діжку води* (Нечуй-Левицький, 1879, с. 13).

Лише деякі слова у сучасній українській мові мають окрему форму знахідного відмінка. До них належать іменники І відміни (*воду, жінку, воєводу*), а також прикметники жіночого роду, які мають у знахідному однини закінчення *-у*. В інших випадках, залежно від того, йдеться про назву істоти чи неістоти, знахідний відмінок омонімічний з називним – *знахідний неістотний*, чи з родовим – *знахідний істотний* відмінок (Вихованець, 2004, с. 67).

Семантичні особливості:

- Знахідний відмінок вказує на об'єкт, на який спрямована дія дієслова, або на предмет, що порівнюється з іншими. Наприклад: «*Я бачу книгу*» (дія спрямована на книгу), «*Я запам'ятаю цей день*» (порівнюється з іншими днями).

Формальні особливості:

- В українській мові знахідний відмінок має дві форми – чоловічу та жіночу. Чоловіча форма відмінюється за закінченням *-а/-я/-ня*, а жіноча – за

закінченням -у/-ю/-ь. Наприклад: «книга – книгу» (жіночий рід), «стіл – стола» (чоловічий рід).

Функціональні особливості:

- Українська мова: знахідний відмінок може використовуватись для вираження додатка, що вказує на об'єкт, на який спрямована дія. Наприклад: «Вона купила книгу» (слово «книгу» є додатком до дієслова «купила»).

- Англійська мова: знахідний відмінок використовується для утворення прямого об'єкта в реченні. Для того, щоб показати, що додаток є прямим, англійська мова використовує певний порядок слів: після дієслова йде додаток у знахідному відмінку. Наприклад: «*I want to read that letter*» (Rowling, 1998, с. 35) (слово «*letter*» є прямим об'єктом і знаходиться у знахідному відмінку). Крім того, знахідний відмінок може використовуватись для утворення частини складного додатка у реченні. Наприклад: «*She gave him a chocolate cake*» (Rowling, 1998, с. 32) (слово «*cake*» є прямим додатком і вживається у знахідному відмінку). та «*I need your advice*» (Salinger, 1951, с. 187) (слово «*advice*» є частиною складного додатка у знахідному відмінку).

Знахідний відмінок також може використовуватись для утворення послідовності дій, що називається інфінітивом. Наприклад: «*I want to get his name*» (Fitzgerald, 1925, с. 180) (інфінітив «*to get*» вказує на мету дії, а слово «*name*» є прямим додатком у знахідному відмінку), або «*He seemed to take his job casually*» (Lee, 1998, с. 160) (інфінітив «*to take*» вказує на дію, а слово «*job*» є прямим додатком у знахідному відмінку).

Загалом, знахідний відмінок є важливою граматичною категорією, яка тісно пов'язана із дієсловом.

2.2.5 Орудний відмінок Орудний відмінок в українській і англійській мовах має свої семантичні, формальні та функціональні особливості.

Українська мова:

- Семантична ознака: орудний відмінок відповідає на питання «чим?», «яким чином?», «за допомогою чого?», вказує на інструмент або засіб виконання дії. Наприклад: «*Він потер шию рукою*» (Підмогильний, 1929, с. 14).

- Формальна ознака: для іменників жіночого роду орудний відмінок утворюється за допомогою закінчення «-ю», для іменників чоловічого і середнього роду – за допомогою закінчення «-ом». Наприклад: «писати ручкою», «добирається скутером». Закінчення -ям мають усі іменники середнього роду на -я: (*життям, змаганням,*). В орудному відмінку множини іменники першої відміни мають закінчення -ами, -ями, -ми (Білодід, 1969, с. 92).

- Функціональна ознака: орудний відмінок використовується для вираження інструменту або засобу виконання дії, а також для вираження додатка в дієприкметниковому звороті.

Англійська мова:

- Семантична ознака: орудний відмінок в англійській мові відповідає на питання «за допомогою чого?», «за допомогою кого?» і вказує на інструмент або засіб виконання дії. Однак, у сучасній англійській мові орудний відмінок не використовується у загальному вжитку. Він є рідкісним і використовується переважно в науковому або технічному стилі мови.

- Формальна ознака: в англійській мові орудний відмінок утворюється за допомогою прийменника «*by*». Наприклад: «*He had been hugged by a complete stranger.*» (Його обійняв зовсім незнайомий чоловік) (Rowling, 1998, с. 5).

- Функціональна ознака: як зазначалося раніше, орудний відмінок в англійській мові є рідкісним і використовується переважно в науковому або технічному стилі мови. Він використовується для вираження інструменту або

засобу виконання дії, а також для вказівки на джерело чи автора. Наприклад: «*They gave me Out of Africa, by Isak Dinesen*» («Вони подарували мені «З Африки», написану Ісаком Дінесеном») (Salinger, 1951, с. 24).

2.2.6 Місцевий відмінок. Місцевий відмінок використовується для позначення місця перебування іменника. Місцевий відмінок — єдиний відмінок, який не функціонує без прийменника. (Леонова, 1983, с. 57).

Українська мова:

- Семантична ознака: місцевий відмінок відповідає на питання «де?» і вказує на місце знаходження дії, предмета або особи. Наприклад: «*Степан стояв коло поруччя на палубі*» (Підмогильний, 1929, с. 5).

- Формальна ознака: український місцевий відмінок іменників чоловічого роду II відміни можуть мати два варіанти закінчення – *-у*, *-і*, іноді й три – *-у*, *-і*, *-ові*; (на кораблі, на другові). У середньому роді теж можуть бути закінчення *-і* і *-у* (у ліжку; у містечку) (Степаненко, 2022, с. 141).

- Функціональна ознака: місцевий відмінок використовується для позначення місця знаходження дії, предмета або особи в реченні. Він також використовується для вираження додаткової інформації про дію або предмет, наприклад, «*На шпилі стоїть церква с п'ятьма банями*» (Нечуй-Левицький, 1879, с. 5). У реченні найчастіше виступає додатком або обставиною.

Англійська мова:

- Семантична ознака: місцевий відмінок відповідає на питання «де?» і вказує на місце знаходження дії, предмета або особи. Наприклад: «*Mr. Dursley sat frozen in his armchair*» (Rowling, 1998, с. 6);

- Формальна ознака: англійський місцевий відмінок виражається прийменником, який вказує на місце знаходження дії, предмета або особи. Наприклад, прийменники «*in*», «*on*», «*at*», «*under*» та інші вказують на різне розташування у просторі. Відмінності в використанні цих прийменників залежать від конкретної ситуації, наприклад, «*The practical thing was to find*

rooms in the city» (Fitzgerald, 1925, с. 4). або «He went under the front steps» (Lee, 1998, с. 41);

- Функціональна ознака: місцевий відмінок використовується для позначення місця дії, предмета або особи в реченні. Він також використовується для вираження додаткової інформації, такої як напрямок руху. Наприклад: «*I went to my room*» (Salinger, 1951, с. 119).; «*They had to go to work on the docks*» (Hemingway, 1952, с. 79).

2.2.7 Кличний відмінок. Кличний відмінок використовується для звертання до іменника або адресата в реченні.

Українська мова:

- Семантична ознака: кличний відмінок відповідає на питання «хто?» або «що?» і використовується для звертання до особи або предмета. Наприклад: «*Ой пустіть мене, мамо, в Київ!*» (Нечуй-Левицький, 1879, с. 87).

- Формальна ознака: український кличний відмінок має свої власні закінчення для іменників та прикметників, які змінюють форму при звертанні до особи або предмета. Наприклад: *-а, -е, -у, -ю* для чоловічого роду однини; *о, -е* для середнього роду однини; *-о, -е, -я* для жіночого роду однини; *-и, -ю* для множини. Наприклад, іменник «хлопець» у кличному відмінку однини змінюється на «хлопче»; іменник жіночого роду однини «дівчина» змінюється на «дівчино»; «книга» – «книго»; «*Іване, допоможи мені!*», «*Андрію, як ти себе почуваш?*» (Караман, 2011, с. 194).

- Функціональна ознака: звертання до особи чи предмета за допомогою кличного відмінка в українській мові використовується для привернення уваги адресата, виклику до дії або взаємодії. Звертання не буває членом речення і завжди виокремлюється комами.

Англійська мова:

- Семантична ознака: кличний відмінок в англійській мові не має власної форми. Замість цього, використовуються форми займенника «you» (в тому числі його зменшені варіанти: «ya», «y'all», «you guys», тощо), які вказують на адресата, до якого звертається мовець. Наприклад: «*Hey, you! Come here!*», «*Ya have to stand right there?*» (Salinger, 1951, с. 40).
- Формальна ознака: як вже зазначалося, в англійській мові кличний відмінок не має своєї форми. Його форма повністю збігається із загальним відмінком в англійській мові.
- Функціональна ознака: звертання до особи чи предмета за допомогою кличного відмінка в англійській мові використовується для привернення уваги адресата, виклику до дії чи взаємодії. Крім того, використання різних варіантів форм займенника «you» у різних діалектах та соціокультурних групах може вказувати на соціальний статус та ідентичність співрозмовника. Наприклад, в американському південному діалекті вживається форма «y'all», що може вказувати на належність до певної соціокультурної групи (Тесля, 2016, с. 16).

Висновки до Розділу 2

Під час вивчення відмінків в українській та англійській мовах ми встановили, що вони мають різні семантичні, формальні та функціональні ознаки. Українська мова має сім відмінків (називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий та кличний), які відрізняються за семантикою та формою. Кожен відмінок вказує на різні відносини між іменником та іншими частинами мови, а також виконує різні функції у реченні.

Називний відмінок використовується для позначення підмета або присудка в реченні, а родовий – для вказівки на належність чогось або когось. Давальний відмінок вказує на отримувача, знахідний – на предмет дії, орудний – на засіб дії, місцевий – на місце дії, а кличний – на звернення до когось або

чогось. У свою чергу англійська мова має лише два відмінки. Ці відмінки мають різні семантичні особливості, але не мають яскраво виражених формальних та функціональних характеристик. Однак важливо зазначити, що в англійській мові роль відмінка частково виконується за допомогою прийменників та порядку слів. Так, наприклад, прийменник «*of*» використовується для вказівки на належність, а порядок слів може вказувати на функцію іменника у реченні.

Вивчення відмінків української та англійської мов дає змогу краще розуміти семантику та граматику цих мов. Українські відмінки мають більшу кількість формальних та функціональних відмінностей, що може спричинити певні труднощі для іноземців, які вивчають українську мову. З іншого боку, англійські відмінки демонструють важливість прийменників та порядку слів у формуванні граматичних конструкцій. Розуміння семантичних, формальних та функціональних ознак відмінків є важливим для правильного використання категорії відмінка у мовленнєвій практиці, адже неправильне використання відмінків може призвести до невірного тлумачення контексту та навіть до порушення граматичних правил.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Головним завданням курсової роботи на тему «**Категорія відмінка та засоби її реалізації в сучасних англійській і українській мовах**» є вивчення основних аспектів відмінкової системи в двох мовах – англійській та українській.

Під час дослідження було виявлено, що англійська мова має значно спрощену **систему відмінювання** порівняно з українською мовою.

Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. **Відмінкова система** є важливою складовою будь-якої мови, оскільки вона дозволяє визначати зв'язки між різними об'єктами і явищами.
2. **Українська мова** має багату та складну відмінкову систему, що включає сім відмінків та численні відмінкові форми слів.
3. **Англійська мова** має значно спрощену відмінкову систему, оскільки вона має лише два відмінки та декілька відмінкових закінчень.

Засоби реалізації відмінкової категорії в англійській та українській мовах включають в себе відмінкові закінчення, прийменники, займенники та порядок слів.

4. **Українська мова** використовує відмінкові закінчення, щоб показати відношення між словами у реченні. Також українська мова має багато прийменників, які вказують на місце розташування об'єкта відносно іншого об'єкта. Займенники використовуються для заміни іменників та показання їх відношення до інших об'єктів.
5. **Англійська мова**, натомість, використовує порядок слів, щоб показати відношення між словами у реченні. Нерідко вживаються

прийменники, адже вони є засобом реалізації аналітичних характеристик англійської мови.

Дослідження відмінкової системи української та англійської мов показало, що вони мають **різні підходи до вираження відношень між об'єктами та явищами**. Українська мова має більш точну та детальну відмінкову систему, яка дозволяє виражати більш складні взаємини між об'єктами, а англійська мова, натомість, має більш просту та зрозумілу відмінкову систему, яка заснована на порядку слів.

Загалом, дослідження категорії відмінку та її втілення у сучасних англійській та українській мовах показують, що обидві мови мають відмінності щодо вираження відносин між об'єктами та явищами.

Система відмінків є важливою складовою будь-якої мови, оскільки вона дозволяє нам визначати відносини між різними об'єктами та явищами. Розуміння різниць між системами відмінювання обох мов може покращити нашу здатність ефективно спілкуватися на обох мовах.

РЕЗЮМЕ

The research «The category of case and means of its realization in Modern English and Ukrainian» explores the main aspects of the case system in two languages – English and Ukrainian. The course paper consists of introduction, two chapters, conclusions to each of the chapters, general conclusions and list of cited literature.

The first chapter «**Теоретичні засади вивчення категорії відмінка іменника в сучасній англійській та українській мовах**» (Theoretical footing of the study of the category of case in modern English and Ukrainian) deals with the aims of contrastive grammar, the general characteristics of the structure of English and Ukrainian, and the classification of the parts of speech.

The second chapter «**Порівняльна характеристика категорії відмінка в англійській і українській мовах**» (Comparative characteristics of the category of case in English and Ukrainian) is about practical comparison of peculiarities of the category of case in both languages. The examples of case usage in English and Ukrainian are analyzed. The findings from this research provide evidence that Modern English and Ukrainian have different approaches to expressing relations between objects and phenomena with the help of category of case.

Key words: contrastive grammar, parts of speech, category of case.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білодід, І. К. (1969). Сучасна українська літературна мова.
2. Верба, Л. Г., Верба, Г. В. (2015). Граматика сучасної англійської мов.
3. Вихованець, І. Р. (2004). Теоретична морфологія української мови.
4. Гладка, І. М. (2019). Особливості вживання прийменників у мовленні студентів-перекладачів.
5. Гладуш, Н. Ф. (2019). Порівняльна граматики: теорія і практика: Навчальний посібник.
6. Горпинич, В. О. (2004). Морфологія української мови.
7. Жлуктенко, Ю. О. (1960). Порівняльна граматики англійської та української мов: посібник.
8. Загнітко, А. (2012). Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни.
9. Караман, С. О., Караман, О. В., Плющ, М. Я. (2011). Сучасна українська літературна мова: теоретичні аспекти.
10. Корунець, І. В. (2004). Порівняльна типологія англійської та української мов.
11. Кочерган, М. П. (2006). Основи зіставного мовознавства: підручник.
12. Левицький, А. Е. (2008). Порівняльна граматики англійської та української мов: підручник.
13. Леонова, М. В. (1983). Сучасна українська літературна мова. Морфологія.
14. Мартинюк, А. П. (2007). Порівняльна морфологія англійської та української мов: навчально-методичний посібник.
15. Селіванова, О. О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія.
16. Степаненко, Н. С. (2022). Локативна функція родового відмінка. *Лінгвістичні дослідження. Збірник наукових праць Харківського*

національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Вип. 56. С. 141-151.

17. Тесля, В. А. (2016). Проблеми лінгвістичної семантики: *Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (24 листопада 2016 р.)*.
18. Чернюк, Н. І. (2006). Відмінкові відношення та засоби їх репрезентації в англійській мові.
19. Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*.
20. Collins Dictionaries. (2014). *Collins English Dictionary – Complete and Unabridged. 12th Edition*.
21. Huddleston, R., & Pullum, G. (2002). *The Cambridge Grammar of the English Language*.
22. Karamysheva, I. D. (2012). *Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages: Textbook; Second edition, revised*.
23. Leech, G., & Svartvik, J. (1994). *A Communicative Grammar of English*.
24. Murphy, R. (2012). *English Grammar in Use*.
25. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нечуй-Левицький І (1879). «Кайдашева сім'я». Львів: Друкарня Товариства імені Шевченка.
2. Валер'ян Підмогильний (1929). «Місто». Київ: Держтрест «Київ-Друк» 8-ма друкарня.
3. Fitzgerald, F. Scott (1925). «The Great Gatsby». London: CPI Group.
4. Hemingway, E (1952). «The Old Man and The Sea». Kingsport, Tennessee: Kingsport Press, Inc.
5. Lee, H (1998). «To Kill a Mockingbird». New York: HarperCollins Publishers.
6. Rowling, J. K (1998). «Harry Potter and the Sorcerer's Stone». New York: Scholastic Inc.
7. Salinger, J. D (1951). «The Catcher in the Rye». Kingsport, Tennessee: Kingsport Press, Inc.